

Nezaměstnanost z pohledu veřejného mínění

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2003</i>
Otázky:	<i>ev.4, ev.6, ev.7, eu.29</i>
Termín terénního šetření:	<i>19. 5. – 26. 5. 2003</i>
Počet respondentů:	<i>1048</i>
Reprezentativita:	<i>obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Výběr respondentů:	<i>kvótní výběr</i>
Zveřejněno dne:	<i>20. června 2003</i>
Kód tiskové informace:	<i>ev30620</i>
Zpracovala:	<i>Naděžda Horáková</i>

V rámci květnového šetření CVVM bylo respondentům předloženo několik otázek týkajících se nezaměstnanosti. V první z nich jsem zjišťovali, jak občané hodnotí současnou úroveň nezaměstnanosti v ČR.¹

Tabulka 1: Úroveň nezaměstnanosti v ČR (v %)

	prosinec 2002	květen 2003
příliš vysoká	66	67
přiměřená	27	26
příliš nízká	1	2
NEVÍ	6	5

Jak ukazují výsledky zachycené v tabulce 1, považují asi dvě třetiny občanů ČR starších 15 let nezaměstnanost v ČR za příliš vysokou, za přiměřenou ji označilo 26% občanů a pouhá 2% občanů si myslí, že nezaměstnanost je u nás příliš nízká. Ve srovnání s prosincem 2002, kdy byla respondentům položena stejná otázka, se situace prakticky nezměnila. Zjištěné rozdíly jsou v toleranci přesnosti tohoto typu měření.

Za příliš vysokou nezaměstnanost označují častěji lidé s nižší životní úrovní, důchodci, voliči KSČM, ženy a lidé žijící v Moravskoslezském kraji. Naopak názor, že nezaměstnanost u nás není příliš vysoká, relativně častěji vyjadřovali lidé s dobrou životní úrovní, podnikatelé, absolventi vysokých škol, muži a lidé ve věku mezi 30 a 44lety.

¹ Otázka: „Považujete současnou úroveň nezaměstnanosti v ČR za příliš nízkou, přiměřenou, příliš vysokou?“

Ve výzkumu byl dále zjišťován názor respondentů na převažující důvod nezaměstnanosti, a to v otázce: „Domníváte se, že většina nezaměstnaných u nás:... (viz tabulka 2)?“

Tabulka 2: Převažující důvod nezaměstnanosti (v %)

	1997	2000	2001	2002	2003
nemůže sehnat vhodnou práci	36	49	53	49	49
nemůže sehnat vůbec žádnou práci	6	31	16	18	24
nemá zájem pracovat	45	14	24	27	22
NEVÍ, JINÁ ODPOVĚĎ	13	6	7	6	5

Jak je patrné z výše uvedeného časového srovnání, zůstává skupina občanů, jež za hlavní příčinu nezaměstnanost považuje nemožnost získat vhodnou práci, od roku 2000 přibližně konstantní. V posledním šetření tento názor uvedlo 49% respondentů. V roce 1997, kdy byla tato otázka respondentům položena poprvé, jež za převažující příčinu nezaměstnanosti považovalo 36% občanů, od roku 2000 se k němu přiklání asi polovina českých občanů.

Jistý nárůst ve srovnání s rokem 2002 můžeme pozorovat ve skupině občanů, jež se domnívá, že nezaměstnaní nemůžou sehnat vůbec žádnou práci. Tento názor zůstává v české populaci mnohem rozšířenější, než tomu bylo v roce 1997 (6% v roce 1997 v porovnání s 24% v roce 2003).

Za v podstatě dobrovolné rozhodnutí nezaměstnanost pokládá v současné době 22% respondentů. I zde lze pozorovat velký názorový přeliv mezi roky 1997 a 2000, což nepochybně souviselo s výrazným nárůstem do té doby poměrně nízké nezaměstnanosti, k němuž mezi roky 1997 a 1999 z důvodu ekonomické recese došlo. Podíl občanů považující nezáměr o práci za převažující důvod nezaměstnanosti za poslední rok mírně poklesl (z 27% v roce 2002 na 22% v roce 2003).

Nemožnost sehnat vhodnou práci jako převažující důvod nezaměstnanost relativně častěji uváděli lidé se středoškolským vzděláním s maturitou, obyvatelé středních Čech, respondenti z obcí od 10 do 50 tisíc obyvatel a také pracovníci ve vedoucích funkcích. Relativně nejméně často se tato odpověď objevila u respondentů se základním vzděláním nebo výučním listem, špatnou životní úrovní a voličů KSČM.

Nemožnost sehnat jakoukoliv práci je hlavním důvodem nezaměstnanosti častěji pro lidi nezaměstnané, ženy v domácnosti nebo na mateřské dovolené, respondenty se špatnou životní úrovní, občany ze severní Moravy a obyvatele velkých měst (nad 100 tisíc obyvatel, s výjimkou Prahy). Dále se častěji tento názor objevil u lidí vyučených a voličů KSČM. Relativně méně často se k němu naopak přiklonili absolventi středních škol s maturitou, obyvatelé středočeského kraje, podnikatelé a lidé s dobrou životní úrovní.

Nezáměr o práci za hlavní příčinu nezaměstnanosti relativně častěji označují podnikatelé, lidé s dobrou životní úrovní a obyvatelé nejmenších obcí (do 1.000 obyvatel). Relativně nejméně často zastávají tento názor obyvatelé severní Moravy, studenti, nezaměstnaní, lidé se špatnou životní úrovní, respondenti ve věku 15 až 19 let a lidé, kteří by nevolili žádnou politickou stranu.

V květnovém šetření jsme také zjišťovali, jaký bude podle veřejného mínění vývoj nezaměstnanost v příštích dvou letech.²

Tabulka 3: Vývoj nezaměstnanosti (v %)

	III/2000	III/2001	XI/2002	V/2003
výrazně se zvýší	33	11	15	19
částečně se zvýší	40	30	41	39
zůstane přibližně na stejné úrovni	15	37	29	29
částečně se sníží	3	9	2	4
výrazně se sníží	1	0	0	1
NEVÍ	8	13	13	8

Obavy ze zvyšování nezaměstnanosti v příštích dvou letech uvedlo 58% respondentů, 29% z nich se domnívá, že nezaměstnanost zůstane přibližně na stejné úrovni a pouze 5% občanů České republiky očekává její pokles. V porovnání s listopadem 2002 došlo k největšímu posunu u nejvíce pesimistické části populace, zde došlo k nárůstu o 4 procentní body.

Jako relativně pesimističtější se v našem šetření ukazují lidé ve věku 45 až 59 let, respondenti, kteří nesouhlasí s naším vstupem do EU, stoupenci KSČM, občané se špatnou životní úrovní a obyvatelé menších měst (od 5 do 10 tisíc obyvatel). Jako optimističtější, tedy ti kteří relativně častěji očekávají snížení nezaměstnanosti, se ukazují studenti, voliči ODS, mladí lidé ve věku od 15 do 19 let a příznivci našeho vstupu do EU.

V dotazníku nás také zajímalo, jak by respondenti postupovali v případě, že by ztratili zaměstnání.³

Tabulka 4: Hledání práce v případě nezaměstnanosti (v%)⁴

rozhodně konkrétní zaměstnání	16
spíše konkrétní zaměstnání	46
spíše jakoukoli práci	30
rozhodně jakoukoli práci	6
NEVÍ	2
Celkem	100

V případě ztráty zaměstnání by se více jak šedesát procent dotázaných (62%) pokoušelo najít si konkrétní zaměstnání splňující jejich představy. Více jak třetina respondentů se domnívá, že by v této situaci byli ochotni přijmout jakékoli zaměstnání (36%). Zbývající 2% dotázaných neví, jaký postup by zvolili.

V porovnání s prosincem 2002 vzrostl počet těch, kteří by se poohlíželi po konkrétním zaměstnání (z 53% v roce 2002 na 62% v roce 2003). Podíl respondentů, kteří by přijali v podstatě každou práci, zůstal přibližně stejný (v roce 2002 to bylo 39% dotázaných, letos 36%) a poklesl počet těch, kteří zatím nevědí, jak by v podobné situaci postupovali (8% v roce 2002 v porovnání se 2% v roce 2003).

Snahu hledat konkrétní zaměstnání vyjadřují relativně častěji lidé pracující na vedoucích místech, absolventi vysokých škol a lidé se středoškolským vzděláním s maturitou, respondenti s dobrou životní úrovní, příznivci vstupu naší

² Otázka: „Jak se bude podle Vás vyvíjet nezaměstnanost v ČR v nejbližších dvou letech?“

³ Otázka: „Pokud byste ztratili práci, hledal byste rozhodně konkrétní zaměstnání, spíše konkrétní zaměstnání, spíše jakoukoli práci, nebo rozhodně jakoukoli práci?“

⁴ V tabulce nejsou zahrnuty odpovědi respondentů, kteří uvedli, že jich položená otázka netýká.

země do EU, voliči ODS a obyvatelé Prahy a severovýchodních Čech. Ochotu přijmout jakékoli zaměstnání relativně častěji uvádějí nezaměstnaní, respondenti vykonávající dělnické profese, lidé se základním vzděláním nebo vyučením, obyvatelé severozápadních Čech a jihovýchodní Moravy, respondenti ve věku 45 až 59 let a lidé se špatnou životní úrovní.